

In the evening the grey
On the Capentze bouw
full of women
On the banks of the river
A chris
Schubert's
Zilkinson

Hanneke Eggels

Nieuwsbrief Hanneke Eggels – februari 2018

Londen, Tate Modern. Modigliani: Groot retrospectief van de Italiaanse schilder en beeldhouwer Amedeo Clemente Modigliani (1884-1926) t/m 2 april.

Mondiale literaire canon voor googelende pubers

Jongeren lezen schrikbarend veel **minder** literatuur (SCP-2018). Toch doen leraren Nederlands hun best. Er gaat veel geld om in wat leesbevordering genoemd wordt. Maar pubers staan nu googelend midden in de wereld en daar lezen zij over op hun *I-phone*. Door lezen van literatuur uit een *boek* leerde ik op het AlberdingkThijmCollege, Hilversum mijn talen: Engels, Frans, Duits, Spaans en Latijn in dialoog met de verplichte lijst van twaalf (12)boeken op mijn eindexamen. Door mondiale literatuur stap je de wereld in. Nederlandse cultuurdragers die meelopen in het internationale parcours vind ik Erasmus, Spinoza, Busken Huet, Multatuli, Ter Braak en Mulisch, de levenden niet te nagesproken... Geen vrouw. Maar zij komt eraan. Dit zijn onze vaste sterren. Een vaste ster namelijk, de derde soort van Schopenhauer, is een schrijver die onveranderlijk is; hij staat vast in het firmament en heeft licht uit zichzelf. De invloed van vaste sterren is in de ene tijd net zo groot als in de andere, omdat hun aanblik niet verandert wanneer ons standpunt verandert. Zij behoren niet, zoals de meteoren en dwaalsterren, tot maar 1 sterrenstelsel, maar tot het universum. Maar juist omdat zij zo hoog staan, heeft hun licht meestal jaren nodig voor het de aardbewoners bereikt.

Daarover filosofeerde ik -twaalf jaar geleden - in dat opiniestuk van 16 oktober 2006 in NRC Handelsblad. Vlak voor de presentatie van de Nederlandse literaire canon!

Was dat te vroeg? Of te laat?

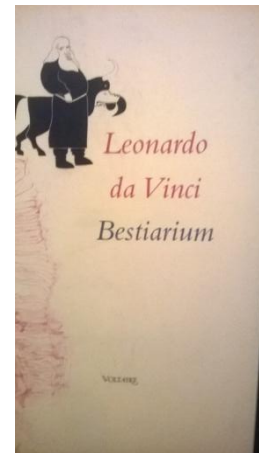

Door de huidige botsingen der beschavingen (Trump, China, Europa, fundamentalisten van alle slag) leven wij in een chaotische maar innovatieve en creatieve tijd. Het nieuwe komt voort uit de creolisering die daar het resultaat van is. Voor een wetenschapper met verbeeldingskracht die over de toekomst van haar vak filosofeert ligt er een uitdagende opgave. Na mijn krantenstuk *Mondiale literaire canon voor googelende pubers* werd ik gevraagd een inleiding te houden voor vakgenoten. Ik deed voorspellingen over de toekomst van de neerlandistiek in mijn lezing op het lustrumcongres aan Universiteit Utrecht op 6

oktober 2007. Gepubliceerd in: VakTaal, tijdschrift van de landelijke vereniging van neerlandici. Jrg. 20, nr. 3/4 p.8-10.

Het was een oproep tot gedaanteverwisseling.

Noot: *Leonardo da Vinci: **Bestiarium**. De slang: "als zij zich wil vernieuwen, werpt zij haar oude huid af te beginnen bij haar kop. Zij vervelt in een dag en een nacht."*P. 51.

De dichter werd even een god in het diepst van haar gedachten die in de gedaante van de slang aan het eind van haar werkdag ging liggen onder de boom der kennis. Zouden we de moed hebben om onszelf op te heffen en in een metamorfose onze huid af te leggen? Want het is een paradox: Zodra de cultuurspreiding van de avant-garde slaagt, faalt ze. Het volmaakte moet telkens weer bevochten worden en wie zich nooit heeft ingespannen om zo'n opgave te volbrengen, die heeft iets gemist. Die is platzak.

A photograph of a handwritten signature in blue ink on a light-colored surface. The signature reads 'Hanneke Eggels' in a cursive, flowing script. A horizontal line is drawn under the name.

Tekst: **Hanneke Eggels**: *Mondiale literaire canon voor googelende pubers.* NRC Handelsblad, 16 oktober 2006.

Zie ook www.eggels.com/publicaties

Mondiale literaire canon voor googelende pubers

Hanneke Eggels

Wat wij op school aan wezenlijks leren, is eigenlijk als toegift verworven. Negentig procent van het lezen van de literatuur betreft het lezen van citaten, verwijzingen en toespelingen naar andere, oudere, eerdere literatuur met een klassieke en religieuze achtergrond.

Zo'n appèl op lezen tussen de regels door laat ons collectieve geheugen werken in een ingewikkelde dialoog van schrijver en lezer. Helaas trokken veel docenten talen zich de afgelopen decennia terug op hun eilandje en zochten geen aansluiting bij de wereldliteratuur en ontwikkelingen in andere disciplines als geschiedenis, filosofie, godsdienst.

Hun zelfgekozen isolement werd gerechtvaardigd door de problemen rond taalverwerving en de 'moeilijkheidsgraad' van de studieteksten.

De aandacht voor literair-historische teksten nam af voor de ogen van onze zachte heelmeesters die zich er in arren moede bij neerlegden dat hun pupillen leerden 'How to bluff your way through literature'. Voor het vak Nederlands lees je een beetje Nederlandse literatuur, bij Engels wat Engels, en zo blijve het.

Toen een van mijn zonen in de

vijfde klas van het vwo een poosje een gymnasiumleerling uit Boedapest te logeren kreeg, hoorde ik onze Hongaarse Janos natuurlijk uit over zijn opleiding. Hij bleek vanaf de tweede klas vwo tot aan zijn eindexamen zorgvuldig geselecteerde teksten in het Hongaars te lezen in opklimmende graad van moeilijkheid.

Zo las hij Homeros, Duizenden-
en-
een-nacht, Erasmus, Tsjechov en Sartre. Niet altijd boeken van voor- tot achterflap, soms fragmenten uit de wereldliteratuur vertaald in de moedertaal. Ook had Janos voor zijn achttiende twintig opera's bezocht, omdat dat tot zijn culturele bagage hoort. Daar zat hij in de loge van het wereldtoneel en werd intellectueel uitgedaagd om zijn horizon te verruimen in zijn nieuwsgierigheid naar andere wereldbeelden.

Zo werd het dagelijks leven in Oost-Europa systematisch tot in krantenkoppen doorspekt met een vertrouwde culturele canon tussen de regels door, waarop wij in het Nederlandse taalgebied geen beroep kunnen doen omdat wij onze eigen literaire canon niet meer kennen.

Daar moet verandering in komen. Hopelijk biedt de commissie-Van Oostrom, die binnenkort een canon van de Nederlandse geschiedenis en cultuur presenteert, daarvoor een aanzet.

Echte literatuur is geen onschuldige en waardenvrije vrijetijdsbesteding. Mij lijkt een opzet van twintig verplichte boeken uit de Nederlandstalige literatuurhistorie niet ter zake in een snelle, globaliserende wereld. Is het niet zo dat onze literatuur zich alleen met oude meesters als Erasmus en Multatuli, Ter Braak en Mulisch kan mengen in het internationale discours van een humanistische wereldliteratuur?

Vanuit een herijking van het perspectief verdient een 'moderne' mondiale literaire canon de voorkeur, graag eendrachtig samengesteld door docenten talen, geschiedenis en filosofie.

Laten we de googelende wereldwijze puber – net als Janos – jong bij de kladden grijpen en hem niet langer vervelen door onze cultus van softe jeugdliteratuur.

Hanneke Eggels is essayist en dichter.

